

Oponentský posudek diplomové práce

Název práce: Etická dilemata sociálních pracovníků v nízkoprahových zařízeních pro děti a mládež.
Rozbor dilemat z hlediska vybraných etických teorií.

Autor práce: Jana Fleischmannová

Obor studia: Etika v sociální práci

Posudek vypracoval: Alois Kříšťan

Datum: červen 2020

Zvolené téma je v souladu s profilem studovaného oboru i profilu. Pokud se týká názvu práce – chápu autorčinu snahu po přesnosti, pro druhou větu bych volil raději formu podtitulu.

V úvodu se autorka kromě vlastní motivace zabývá problematikou NZDM, sociální práce v nich, postavením etiky v této práci. Uvádí své pojetí pojmu dilema, poněkud se liší od obecně v sociální práci užívaného pojetí (rozhodování mezi zpravidla dvěma neslučitelnými možnostmi), liší se i od filozofického pojetí (rozhodování mezi dvěma neslučitelných možnostmi z nichž ani jedno není přijatelné), pro autorku je dilema rozhodování mezi dvěma či více možnostmi, z nichž ani jedna není naprosto správná a korektní. Zajímavá by v této souvislosti byla autorčina kritéria “naproste správnosti” a “korektnosti”.

Cílem práce je pro autorku identifikace etických dilemat, se kterými se setkávají pracovníci ve vybraných NZDM a následný rozbor jednoho z nich dle etických teorií. Konceptce práce tedy sleduje koncepci jiných již dříve obhájených kvalifikačních prací na TF JU. Z konceptce pak vychází i struktura práce a metoda. Autorka dále uvádí i zdroje, úvod tedy obsahuje prvky, které jsou v něm očekávány. Kromě úvodu autorka uvádí další nečíslovanou kapitola, kterou věnuje metodice. Tato kapitola ovšem opakuje řadu údajů uvedených již v úvodu, podrobněji pak uvádí metodu provedení výzkumné sondy.

První kapitola popisuje poměrně podrobně NZDM - kladu si otázku, zda vše uvedené je skutečně potřebné k dosažení cíle práce. Autorka zde také vyjadřuje (v podkapitole “definice pojmu”) mínění nač by se měl v NZDM klást větší důraz - jakoby tématem byla problematika NZDM a nikoliv problematika dilemat tam se vyskytujících. Když už autorka věnuje podkapitolu pojmu nízkoprahovost, pak bych očekával nějakou specifikaci onoho “nízkého prahu” - nejde přece o zařízení bezprahové... čili co práh vymezuje, kdo jej nemůže překročit.

Druhá kapitola nazvaná „Klienti nízkoprahových zařízení pro děti a mládež“ se opět věnuje věcem, které nesouvisí přímo s cílem práce, popisuje obecně otázky vývoje, uvádí vymezení sociální práce ze zákona 108 - to autorka sama zná a lze předpokládat, že čtenáři odborného textu, což diplomová má být, to znají také, pokud by to hrálo roli v logice zpracování tématu, stačil by na zákon jen odkaz. Celkově kapitola dělá dojem užitečných výpisků z relevantní literatury, nicméně ještě neprosetých optikou jasného zacílení k řešení vymezeného problému. Pouze poslední část se věnuje sociální práci s klienty v NZDM.

Třetí kapitola vykazuje stejné znaky - uvádí řadu údajů z různé literatury, údaje se občas opakují a hlavně dle mého soudu nejsou nutné k cíli práce. Občas uniká textová či myšlenková souvislost.

Ve čtvrté kapitole autorka uvádí konkrétní dilemata vzešlá z její výzkumné sondy; na počátku kapitoly uvádí údaje o sběru, nicméně z valné části opakuje, co již bylo uvedeno v kapitole věnované metodice. Kapitola dále obsahuje cenné údaje, jsou to konkrétní dilemata z praxe, která autorka sesbírala, srozumitelně a logicky formulována a roztrídila - i když třeba kategorii "hranice oznamovací povinnosti" bych si dovedl představit v kategorii "zasáhnout či nezasáhnout"

Pátou kapitolu věnuje rozboru konkrétního dilematu, uvádí subjektivní kritéria výběru. V úvodu kapitoly ovšem opakuje některé již uvedené údaje. Vybrané dilema se snaží pojednat postupně pomocí tří etických teorií, každou napřed představí, pak aplikuje. Při aplikaci ale někde zůstává u obecných tvrzení, očekával bych konkrétnější úvahy o řešení situaci. Nakonec uvádí, že ze žádné z teorií nevyplývá jasná odpověď. Této formulaci jsem rád, sám bych však polemizoval s autorčinou úvahou při kantovském řešení - argumentuje autonomií klienta, jenže pokud je klientce 11 let, je schopná onu autonomii převzít? Jak autorka uvádí deontologie je založená na důstojnosti lidské osoby, na povinnosti jednat v zájmu klienta - není v zájmu klienta a v zájmu jeho důstojnosti být ochráněn před predátory? Musím odhlížet od svých pocitů, tedy i od pocitu zklamání důvěry druhého?

Kapitola diskuze opět částečně opakuje již uvedené, autorka pak vcelku zajímavě uvažuje nad výsledky svého průzkumu, nicméně občas zařazuje myšlenky z literatury, které mě na tomto místě udivují - např. s odkazem na Nedělníkovou uvádí "Některá z etických dilemat jsou natolik odlišná, že pro vyřešení jej nestačí výlučně jen etický kodex". Chápu, že toto je věta z nějaké metodické příručky, ale uvádět ji v závěru diplomové práce mi přijde zvláštní, to přece každému čtenáři by mělo být jasné před čtením a minimálně po přečtení oněch 73 stránek. Dobrým postřehem je, že soc. pracovníci nepoužívají etické teorie vědomě, čili snad lze vyvodit, že etické teorie jen formulují něco, co stejně patří do našich úvah a činů.

V závěru autorka opakuje již uvedené údaje, což samo o sobě nevádí, ale některé formulace se v práci opakují po čtvrté, což považuji za zbytečné.

K formálním náležitostem: V úvodu v poznámce 1 postrádám odkaz na stránku, kde se odkazovaný údaj nachází. Poměrně často se vyskytují stylistické či gramatické chyby (občas uniká, že dilema či zařízení je neutrum). Domnívám se, že často dochází ke špatnému citování - autorka odkaz připsuje Matouškoví, ale ten je editorem (jako autor je uvedeno Matoušek a kol.) autorem odkazovaného textu je jiný spoluautor dané publikace. Nevím, zda autorka opravdu studovala např. Banks v originále. Autorka používá odkazy na anglickou literaturu, nicméně napadá mě otázka, proč, vždyť v některých případech se jedná o marginálie nebo myšlenky stejně tak uvedené v české literatuře; smysl by to mělo, kdyby opravdu prostudovala nějaké dílo v angličtině, nebo kdyby odkazované myšlenky byly originální a týkaly se přesně jejího cíle. Opakovaně zaměňuje povědomí a podvědomí. V seznamu literatury je občas vynechání čárka mezi spoluautory, nejsem si jist, zda všechny publikace řazené mezi periodika tam skutečně patří.

Práci doporučuji k obhajobě, navrhuji hodnotit známkou dobře.

Alois Křišťan